

DÜŞÜNCE ALANI

- 2 -

Atatürk, her Kasım'ın ilk günü, T.B.M.M. nin yeni toplantı yılını açarken yaptığı konuşmalarında da müziğe değinmiş bir.

1 Kasım 1934 günlü konuşmasından:

Güzel sanatların hepsinde, ulus gençliğinin ne türlü ilerletilmesini istediğini biliriz. Bu, yapılmaktadır. Ancak, bunda en çabuk, en önde götürülmesi gerekli olan Türk musiki sidir. Bir ulusun yeni değişikliğinde ölçü, musikide değişikliği olabilmesi kavrayabilmesidir. Bugün dinletmeğe yeltenilen musiki yüz ağırtacak değerde olmaktan uzaktır. Bunu açıkça bilmeliyiz. Ulusal inceduyguları, düşünceleri toplamak, onları bir gün önce, genel son musiki kurallarına göre işlemek gerektir. Ancak; bu düzeyde, Türk ulusu musikiyi yükseltebilir. Evrensel musikideki yerini alabilir (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, 1. cilt)

Atatürk, bu konuyu Kültür İşleri Bakanlığı (o zamanki Millî Eğitim Bakanlığı'nın adı) ile Meclis'in dikaetine sunmuştur.

Bu resmî ilgisi dışında özel bir belge daha vermek isteriz. Ulus gazetesinin 10 Kasım 1939 günlü sayısında çıkan Atatürk'ün 4 Ocak 1938 akşamı plâk dinledikten sonra gramofonu kapatarak Kemal Ünal'a yazdığı notta şu cümleler yer alıyor :

Bugünkü Türkler musiki - den diğer yüksek ve hassas cemiyetlerin beklediği hizmeti bekliyorlar. İşte bu bakımdan klâsik Osmanlı musikisini ih yaya çahsanların çok dikkatli bulunmaları icap eder. «Ütkan Kocatürk: Atatürk'ün Yazdığı Dıkları, Ankara 1971. Not'un tamamını bu kitapta bulabilirsiniz).

Atatürk, bu notunun başında: «Eski musikiyi Garp musikisine üstün çıkarmak için çahsanlar bir ufak hakikat fark edemez görünürler.» diye başlamakta, bu konuda düşünüklerini de sıralamaktadır.

ATATÜRK

G-HALKÇI-06

VE MÜZİK

YAZAN :

Sami N. ÖZERDİM

Burada ayrıntılara girmeye gerek sadece işaret ediyoruz. Şimdi, Gültekin Oransay'ın «Atatürk ve Kü» adlı 1965'te basılmış kitabından, bir de Atatürk döneminde müzikle ilgili olarak yapılan işleri görelim:

Müzikal Hümayun Ankara'ya alınarak Biyaset-i Cumhuriyet Orkestrası adını aldı (1924) müzik öğretmeni yetiştirecek olan musiki Muallim Mektebi kuruldu (1924) İstanbul'daki Darülelhan'ın Şark müziği dahil kaldırılarak adı İstanbul Konservatuvarı oldu (1926, folklor derlemelerine başlandı (1926) Avrupa'da müzik öğre-

nimi yapacak öğrenciler devlet hesabına (1927'den başlanarak) gönderildi: Türkiye'ye yabancı müzik uzmanları getirildi (1932'den) radyoda geleneksel Türk sanat müziği yasaklandı (1934), Ankara'da Devlet Konservatuvarı kuruldu (1936).

Bütün bu belgeler Atatürk'ün Türk toplumuna Batı tekniğinde işlenecek evrensel genliğe ulaşacak bir ulusal müzik vermek istediğini açıkça gösteriyor. Bu yol, istenmeye bilir. Atatürk bu yönden eleştirilebilir; ama, Atatürk bunu istememişti denilemez. Bu tipki, Atatürk'ün dil devrimin-

den vazgeçtiğini belirtme çabalarına benzer.

Geleneksel Türk sanat müziğini değerlendirmek için çalışmalarla girişmeyi kimse yadırgamaz. Ama, «Alaturakçılar» bugüne değin bu konuda bir şey yapamamışlardır. Bu müziğe radyoda bile çok az yer veriliyor. Radyoda değil klâsik Türk müziğinin fasıl müziğinin bile dinlenmediğinden vakıtlar. Halka verilen, sadece, «alaturka» denilen, son zamanlarda, hafif Batı müziğine özenlerek uydurulan fantezilerdir. Bu yozlaşmada büyük suç radyoya düşmektedir. Radyo ile birlikte televizyonun son avlının tarınmasına aktılan «alaturkacılar»ın bu yozlaşmadaki «günahları» ise sınırsızdır.

Yazımızı bitirirken, Atatürk'ün, Meclis'te söylediklerinden bir cümleyi daha aktaracağız: Kültür kınavımızı, yeni ve modern esaslara göre teskilâtlandırmaya durmadan devam ediyoruz. Ulusal musikiimizi, modern teknik içinde yükseltme çalışmalarına bu yıl daha çok emek verilecektir. (1 Kasım 1935 Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, 1. cilt)

(Halkevleri Dergisinden)